

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio I. Quid sit moralitas humanæ actionis in genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

quod prius non haberet, sed satis esse quod habeat aliquid extrinsecum, aduerentiam videlicet & mutationem factam in tempore, ex quibus resultat mutatio moralis in ipsa voluntate.

Omissio non esset libera si Deus subtraheret concursum ad actum.

Ad secundam Resp. aduersarios qui negant puram omissionem eadem laborare difficultate, dum enim aliquis omittit liberè amare Deum, dicens nolo amare, Deus decernat non dare illi concursum ad amorem: quæro vel hæc omissio erit libera, vel non: si non est libera, nihilominus voluntas eodem modo se habet postquam Deus decreuit negare illi concursum ad amorem, quo se habebat antequam decreuisset negare: si est libera, ergo eodem iure id dici potest de pura omissione. Responderi ergo debet quod pura omissio tunc non erit libera, sed erit tamen voluntaria si Deus decernat negare concursum ad actum oppositum. Quia scilicet omissio illa non est à potestate voluntatis, quæ tunc non potest agere, & non agere, quamuis putet se posse agere, quia fortasse nescit denegatum sibi esse concursum ad agendum. Ad libertatem enim ut sæpè dixi requiritur potestas ad actum, vel ad eius omissionem, hic autem deest potestas ad actum ex defectu concursus. Vnde negatur quod voluntas post denegationem concursus eodem modo se habeat quo se habebat antequam ille denegaretur.

Solutio tertiae dubitationis.

Ad tertiam Resp. concedendo quod exercere potestatem libertatem est vivere in actu secundo: exercere autem libertatem negatiuè non est formaliter vivere quamuis præsupponat vitam in ipso intellectu: nam sine cognitione non est libera omissio. Ad confirmationem nego esse paritatem inter intellectum, & voluntatem, quia cum intellectus non sit liber, negatio actionis non est proprium eius exercitium: voluntas autem cum sit libera tam pertinet ad eius exercitium tendere in obiectum quam non tendere.

DISPUTATIO IV.

De Principio formali & quidditatiuo humanarum Actionum siue de Moralitate illarum.

QVÆSTIO VNICA,

S. Thomas q. 18. 19. 20. 21.

VACVNVQVE dicta sunt hæcenus de ratione voluntarij & liberi, huc præcipuè spectabant ut viam munirent ad explicandam præcipuam hanc actus humani proprietatem, quæ vulgò appellatur moralitas, est enim nomen hoc genericum ad significandam bonitatem, & malitiam: eius autem intelligentia videtur exigere ut dicatur primò, quidditas & propria ratio moralitatis seu quid sit moralitas humanæ actionis. Secundò, species eius propriæ. Tertiò proprietates moralitatis. Quartò, causæ moralitatis primum in actu interno, deinde in actu etiam externo.

SECTIO I.

Quid sit Moralitas humanæ Actionis in genere.

Nomen moralitatis quid significet.

Certum est primò, quod (moralitas) & (morale) vocabula sunt à moribus deriuata, mores autem significant propriè actus voluntatis liberæ factos cum aduerentia rationis; mos enim in communi loquendi vsu significat frequentationem actuum similium per quos ad aliquid assuescimus, soli autem ferè sunt actus liberi, per quos propriè loquendo as-

suessimus, circa ea enim quæ necessariò sunt non est assuetudo propriè dicta; atque adeò nec moralitas, quæ semper est actus aliquis voluntatis liber, vel aliquid ipsum respiciens: dicitur enim vniuersim moralitas & morale, quicquid aliquo modo dicit ordinem ad actus voluntatis liberæ ratione vtentis: conuenit autem primò, & formaliter Actibus ipsius voluntatis; deinde verò per analogiam tribuitur etiam illis omnibus quæ aliquo modo ad eos ordinantur.

Certum est secundò, Moralitatem propriè dictam quæ soli conuenire potest actui libero rectè posse definiri, est actualis conuenientia, vel disconuenientia, cum natura rationali ut rationalis est: quæ definitio ut explicetur distinctè tria inquirenda sunt: primò, utrum moralitas sit entitas physica ipsius actus: an verò aliquid actui superadditum. Secundò, quid illud sit quod moralitas superaddit actui. Tertiò, concludenda est quidditas tota moralitatis.

S. I.

Utrum Moralitas sit entitas sola ipsius actus: an verò aliquid superadditum actui morali.

Ratio dubitandi est primò, quia illud quod est differentia essentialis habituum & actuum bonorum, & malorum non est aliquid superadditum actibus bonis, & malis, sed est sola eorum entitas intrinseca: bonitas & malitia moralis differentia sunt essentialis actuum, & habituum, ut sæpè docet S. Thomas, ergo illæ non sunt aliquid superadditum eorum entitati: probatur minor, quia si bonitas & malitia non essent essentialis differentia actuum, & habituum, vitia & virtutes non differrent essentialiter inter se, possentque Deus se solo infundere actus & habitus virtuosos, hæc autem absurda sunt, ergo bonitas & malitia sunt differentia essentialis actuum & habituum moralium.

Secundò, si bonitas & malitia non essent differentia actuum moralium essentialis, & intrinseca eorum substantia, illæ possent separari ab actu, & habitu morali; consequens est falsum, quod probo: actus internus honestus etiam spectatus physicè respicit honestatem tanquam motiuum à quo specificatur, nam actus bonus amat honestatem propter se ipsam, ergo bonitas moralis est ab eo inseparabilis: probo consequentiam, implicat ut actus malus amet bonitatem cognitam propter ipsam, sed actus bonus internus amat honestatem propter ipsam, ergo implicat ut actus internus bonus fiat malus moraliter. Imò implicat ut ille desinat esse bonus; implicat enim ut ille actus sit, & non amet honestatem propter se ipsam, eius enim obiectum formale est honestas propter se ipsam amata. Sed quandiu actus ille amabit honestatem propter se ipsam erit bonus, ergo implicat ut actus bonus desinat esse bonus.

Tertiò, implicat etiam ut actus malus fiat bonus, quia deberet amare bonitatem propter se ipsam, ac proinde habere aliquod obiectum formale quod prius non respiciebat.

Dico primò, Moralitas non est differentia essentialis actuum moralium etiam interiorum, neque physica eorum substantia: Ita docent Scotus in 1. dist. 17. quæst. 2. Durandus in 2. distinct. 38. quæst. 1. Bonauent. ibidem distinct. 41. art. 1. quæst. 2. Vasques disp. 15. c. 2. Salas tract. 7. disp. 2. sect. 8. Conink disp. 3. dub. 8. contra Suarem, Hurtadum, Becanum, Azor, & alios qui existimant Moralitatem esse aliquid essentialis Actibus internis bonis, aut malis.

Ratio autem est primò, quia implicat ut aliqua res habeat duas differentias essentialis, & duas essentialis diuersas: sed potest eadem entitas actus interni habere

Definitio moralitatis.

Videtur moralitatem essentialis esse actui.

Conclusio negatiua.

Prima ratio.

re plures bonitates, vel plures malitias, nam qui vult furari propter adulterium, committit sine dubio duplex peccatum: qui vult Eleemosinam dare propter charitatem, ille duplex obtinet præmium propter duplicem in eodem interno actu bonitatem, vt inferius ostendam, ergo idem actus internus potest habere plures bonitates, vel plures malitias.

Secunda
probatio.

Secundò, illa non est essentialis & intrinseca differentia interni actus physice spectati quæ separari potest ab entitate physica ipsius actus, sed bonitas & malitia separari possunt ab actu quolibet interno, nullus enim actus est qui de bono fieri non possit non bonus, & de malo fieri non possit non malus, ergo bonitas & malitia non sunt essentielles differentie ipsorum actuum. Probatur minor primò de malitia: nam, qui vult comedere carnes in quadragesima, & peccat, ille desinet peccare si cesset prohibitio, vel incipiat ægrotare, vel desinat aduertere prohibitionem, vel amittat proximam libertatem: qui vult blasphemare peccat, sed si malitiam blasphemie non amplius aduertat, non erit mala illa prior voluntas nisi materialiter. Idem secundò probatur de actibus bonis etiam internis: nam illi sine dubio possunt fieri de bonis non boni, quia cessare potest eorum libertas, cum Deus possit addere cognitionem aliquam aut qualitatem determinantem. Præterea velit aliquis audire Missam ex affectu religionis, vel dare Eleemosinam ex affectu misericordie, adueniat prohibitio superioris, vel præceptum succurrendi ægrotò, tunc voluntas illa quæ prius bona erat desinet esse bona, imò mala erit.

Dices mutari Actum internum quia mutatur obiectum formale, si enim adueniat prohibitio Missæ, tunc non amabitur propter honestatem id quod cognoscitur esse inhonestum & prohibitum. Sed contra, nam potest aliquis culpabiliter ignorare prohibitionem, & amare Missam propter honestatem: potest etiam aliquis contemnere prohibitionem superioris & tamen persistere in voluntate audiendi missam, ergo ille actus fieri potest de bono malus.

Tertia
probatio.

Tertiò, moralitas non est magis intrinseca actui voluntatis quàm libertas, sed libertas non est differentia essentialis actus liberi, neque veritas & falsitas sunt essentielles actibus intellectus, ergo nec moralitas. Videtur enim esse par omnino ratio.

Solutio
dubitatio-
num.

Ad primam Resp. habitus & actus morales considerari posse dupliciter: primò secundum physicam entitatem, secundò reduplicatiue prout sunt morales. Bonitas & malitia non sunt essentielles differentie actui & habituum consideratorum secundum entitatem physicam vt probatum est: si autem considerentur prout sunt morales, id est dependentes à ratione ac libertate, tunc bonum & malum sunt differentie illorum essentielles & moralitas est verum genus ad bonitatem & malitiam, quod solum voluit S. Thomas quando ait *Diuisiōem actus in bonum & malum esse diuisiōem generis in species*. Vitia & virtutes si spectentur secundum physicam entitatem, essentialiter non differunt, si spectentur vt sunt morales differunt essentialiter. Quomodo autem physica entitas vitiōū infundi à Deo possit dicetur in sequenti Tractatu.

Ad secundam, Resp. posse bonitatem & malitiam separari ab entitate physica ipsorum habituum & actuum moralium etiam internorum quorum obiectum formale honestas est propter seipsam amata. Ratio est, quia vt illi actus interni fiant ex bonis non boni, non est necesse mutari obiectum formale, sed sufficit si voluntas amittat libertatem, vel etiam vt incipiat culpabiliter ignorare prohibitionem superioris, tunc enim actus de bono incipiet esse non bonus.

Ad tertiam Resp. posse actum malum fieri bonum desinente prohibitionem superioris vt postea declara-

bitur, nunc satis est probasse illum ex malo fieri posse non malum, sicut actus bonus fieri potest non bonus.

S. II.

Quid sit illud quod Moralitas superaddit actui.

Si moralitas est aliquid adueniens actui, vt probaui, non potest esse nisi vel aliquis modus, vel accidens, vel relatio, vel denominatio extrinseca.

Ratio ergo dubitandi est primò, quia illud est modus aut accidens realiter actui superadditum, quo sublato potest realiter existere ipse actus, sed actus existere potest realiter non existente hac moralitate, quidquid tandem illa sit, ergo illa moralitas est realis modus aut accidens aliquod reale: est enim aliquid reale quo non existente actus existit, ergo est verè modus, aut accidens: cum autem dicis esse connotationem semper redit argumentum, quia illa connotatio est aliquid reale sine quo actus existit, ergo est verè aliquid distinctum realiter.

Secundò, si moralitas est aliqua relatio, certè non est nisi relatio rationis, nam illud quod aduenit actui prout immutato non est nisi relatio rationis: huiusmodi est moralitas, ergo illa est relatio rationis tantum, sicut valor monetæ, vocum significatio, esse Magistratum, esse Doctorem, & alia huiusmodi, quæ sunt entia rationis: vel certè denominationes solum extrinsecæ.

Tertiò, si Moralitas ista relatio est, terminus huius relationis, vel est regula obligans, & sic Deus non operatur moraliter, quia non habet regulam obligantem, imò & nos operamur sæpè moraliter sine obligatione: vel est recta ratio proponens quid conueniat facere vel omittere, & sic infinitæ reflexiones necessariae sunt vt definiatur malitia vel bonitas, & circulus erit vitiosus in ea definitione: quod idem incommodum eueniet si dicatur natura rationalis esse terminus huius connotationis.

Dico secundò, Moralitas nec est realis aliquis modus, aut accidens actui superadditum, nec denominatio extrinseca, neque relatio categorica, vel transcendentalis, vel rationis: sed est relatio solum secundum dici siue connotatio cuius rectum est entitas physica ipsius actus, obliquum autem est natura operans cum libertate ac aduertentia rationis.

Primò probatur illam non esse modum aliquem, aut accidens physicum, quia realiter immutato manente actu, moralitas aduenire vel tolli potest, si enim aduertat de nouo actum esse prohibitum, cuius prohibitio prius ignorabatur, incipiet ille habere malitiam quam prius non habebat. Deinde sicut relatio non est aliquid distinctum modaliter, aut realiter à fundamento & termino, quia illis positis & sublati per intellectum omnibus aliis ponitur relatio, cuius etiam nulla causa productiua potest excogitari, sed huiusmodi etiam est moralitas, quæ posito actu facto cum aduertentia rationis & libertate & sublati aliis omnibus, necessariò est. Neque potest assignari vlla causa productiua illius, quomodo enim vis malitiam à Deo produci, vel ab alia vlla causa: ergo moralitas non magis est modus realis quàm relatio.

Secundò, probatur moralitatem non esse denominationem extrinsecam contra Durandum & Suarem: quia si Moralitas non esset nisi extrinseca denominatio, vel esset denominatio extrinseca formalis, vel denominatio extrinseca obiectiua, non primum, quia nemine cogitante actus boni sunt aut mali: sicut nemine cogitante reliqua existunt entia moralia Doctoratus, esse Regem, &c. Non secundum quia denominatio

Videtur
esse mo-
dus.

Videtur
esse relatio
rationis.

Terminus
huius re-
lationis.

Affertio.

Moralitas
non est
modus su-
peradditus.

Non est
denomi-
natio ex-
trinseca.

nominatio extrinseca obiectiua est forma quædam intrinseca subiecto quod non denominat, & extrinseca subiecto quod denominat, vt cum dicitur paries visus, visio non est in pariete qui denominatur. Moralitas autem nulli est intrinseca quàm actui, ergo moralitas non est denominatio solum extrinseca.

Non est relatio transcendentalis aut categorica.

Tertiò probatur moralitatem non esse relationem transcendentalem aut categoricam: si enim esset relatio transcendentalis esset essentialis actui & ab eo inseparabilis, quod ostendi esse falsum: si autem esset relatio categorica esset purus respectus ad terminum præcisè vt terminum, sed non est huiusmodi purus respectus quia respicit libertatem & rectam rationem vt causas non autem vt terminum, cum sit dependentia ipsius actus à libertate & ratione.

Non est relatio rationis.

Quartò, probatur quod non sit relatio aliqua rationis contra Valquem *disp.* 71. & 95, quia relatio rationis si sumatur formaliter est ens purè fictum quod nullo cogitante non est in rebus, cum non habeat esse nisi purè obiectiuum in intellectu fingente: sed moralitas non est huiusmodi, nam actus est bonus aut malus realiter & nemine cogitante, neque est aliquid fictum, alioqui Deus puniret & compensaret ens chimæricum, & nemo bonus aut malus esset realiter sed fictè tantum: ens enim rationis vt dixi definitur non ens cogitatum ad modum entis, seu ens fictum: vel ens cuius totum esse est cognosci, vnde nullum habet esse nisi cogitari & fingi. Si autem aliam definitionem afferas entis rationis, iam illa ficta erit, & erit definitio entis realis. Si autem sumatur ens rationis solum fundamentaliter, pro eo quod præbet intellectui fundamentum fingendi aliquid impossibile. Fateor hoc verum esse, sed quæritur quid sit illud reale quod solum est moralitas, illud autem quod intellectus fingit præterea, non est moralitas. Vnde non sunt audiendi qui omnia entia moralia dicunt entia esse rationis, imò & per relationes rationis explicant subiecta propositionum & prædicata: denominationes omnes extrinsecas, & ipsam etiam libertatem Dei dicunt respectum esse rationis ad effectus extrinsecos. Sed, vt dixi, si de formali ente rationis dicatur, est apertè falsum. Si de fundamentali, est impropria loquutio, & petit principium.

Est relatio secundum dici.

Quintò igitur superest vt moralitas non sit aliud quàm relatio secundum dici seu connotatio. Probatur: illud est aliqua relatio quod aduenit entitati prorsus immutata, & variatur propter variationem termini alicuius extrinseci, moralitas huiusmodi est (vt dixi) nam actus qui prius non erat moralis, incipit esse moralis adueniente libertate, aut aduertentiâ rationis, ergo moralitas est aliquis respectus, non transcendentalis, non categoricus, aut rationis, ergo est respectus secundum dici, seu connotatio quæ differt, vt dixi, à relatione transcendentali, quia non est essentialis, & à categorica quia non respicit terminum purè vt terminum, sed vt causam, etiam si explicetur per modum relationis categoricæ quo modo dicitur moralitas esse relatio conformitatis aut difformitatis ad rectam rationem.

Solutio dubitationum.

Ad primam Resp. actum existere posse realiter, quin existat moralitas secundum id quod dicit in obliquo, non posse existere, quin existat moralitas secundum id quod dicit in recto: ita enim solet dici de relationibus, & de omnibus entibus connotatiuis.

Ad secundam Resp. satis ostensum esse quod moralitas non sit ens rationis, sed ens reale connotatiuum: cuiusmodi etiam sunt esse Doctorem, esse Regem, &c. Quæ neque sunt entia ficta, neque denominationes extrinsecæ.

Ad tertiam satis dictum est initio secundæ disputationis regulam actionum humanarum, atque adeò

terminum quem respicit & à quo specificatur moralitas esse naturam rationalem vtentem ratione ac libertate quod constabit etiam ex dicendis statim.

S. III.

Definitio tota Moralitatis.

EX suppositione quod moralitas sit actus ipse voluntatis provt connotans aliquem terminum, non erit difficile colligere integram eius definitionem cognito termino illo quem connotat: hunc enim aliqui volunt esse solam libertatem, alij rectam rationem, alij legem æternam, alij denique naturam rationalem, quod ferè constar ex dictis de regula humanorum actuum.

Dico tertiò, benè definitur moralitas, ordo conuenientie vel disconuenientie actualis ad naturam vt rationalis est: actus autem moralis ille qui est conueniens aut disconueniens cum natura rationali vt rationalis est.

Ratio est, quia, non potest moralitas esse connotatio sola libertatis, vel rectæ rationis, vel æternæ legis, ergo est connotatio naturæ rationalis vt rationalis est.

Primo enim quod sola libertas non sit moralitas contra Durandum, Salam, Suarem, Becanum, probatur quia, inuariatà manente libertate variari potest moralitas, v. g. si quis nesciens esse diem veneris comedat carnes actus ille potest esse bonus, qui adueniente cognitione prohibitionis incipiet esse malus. Deinde multiplex in eodem actu esse potest moralitas si quis, verbi gratiâ, furetur propter adulterium, non potest autem esse multiplex libertas.

Secundò, quod terminus ille connotatus per moralitatem non sit recta ratio, satis secunda disputatione probatum videtur, vbi ostendebam, quod recta ratio non est primaria & principalis regula humanorum actuum, quia in definitione rectæ rationis, honestatis, & turpitudinis committeretur apertus circulus, recta enim ratio esset cognitio honestatis, & turpitudinis, id est cognitio conformitatis cum recta ratione, & honestas esset conformitas cum cognitione honestatis. Deinde infinitæ darentur reflexiones in eadem definitione honestatis, quia honestas esset conformitas obiecti cum cognitione honestatis cognitæ secundum honestatem. Deinde prius est aliquid esse bonum, quàm cognosci bonum, ergo non potest actus dici bonus per hoc quod cognoscatur esse bonus, ergo bonitas non est ordo ad rectam rationem quæ non est aliud quàm cognitio boni.

Tertiò, quod neque lex æterna sit huiusmodi connotatum, probabam, quia actus voluntatis diuinæ moraliter boni sunt, neque tamen illis vlla potest esse lex imposita. Deinde quia multi etiam actus boni sunt moraliter quos tamen nulla lex præcipit. Imò prius multi actus sunt boni quàm præcipiantur, & prius multi mali sunt quàm veniantur.

Quartò, concludebam quod sola natura rationalis est primarius & immediatus terminus totius moralitatis, quia præter illam nihil aliud assignari potest: deinde quia bonum & malum etiam physicum non dicitur nisi per respectum ad naturam cui est conueniens aut disconueniens: hæc enim sola ratio est ob quam actus & obiectum conformitatem habent cum recta ratione, quia scilicet conueniunt naturæ rationali vt sic.

Dixi autem esse conuenientiam aut disconuenientiam actualem, quia non sufficit ad moralitatem conuenientia vel disconuenientia solum aptitudinalis, quæ nullo modo sufficit ad moralitatem alioqui motus primo primi, & actiones ineliberatæ, moraliter essent malæ, quod est falsum. Ex quibus.

Sequitur

Affectio.

Moralitas non est sola libertas.

Terminus moralitatis non est recta ratio.

Neque lex æterna.

Est natura rationalis.

Ad moralitatem requiritur libertas.

Sequitur primò, quod ad omnem bonitatem aut malitiam moralem requiritur necessàriò libertas. Ratio est, quia sine libertate nullum peccatū est ut rectè docet Augustinus lib. de duabus animabus c. 12. *Peccatum* (inquit) *definiamus, quod sine voluntate esse non possit, mens omnis apud se conscriptum legitur*; peccatum autem est malitia moralis. Adde quod omne peccatum meretur pœnam & vituperium, omnis actus bonus, laudem meretur & prœmium: nihil autem dignum esse potest prœmio aut pœnâ, nisi sit liberum.

Et aduer-
tentia ra-
tionis su-
perioris.

Sequitur secundo, quod ad omnem malitiam aut bonitatem requiritur consideratio, & aduer-
tentia rationis superioris, id est actus intellectus quo cognoscatur honestas eius aut turpitudine. De quo disputatio-
ne secunda satis dictum est. Debetque fusè infrâ explicari.

SECTIO II.

Quenam sint species propria Moralitatis.

Conceptus ille Moralitatis hæcenus explicatus diuiditur sine dubio in bonitatem, & malitiam tanquam in species: sed quaeritur primò, utrū diuisio illa ita sit adequata vt nullus deur actus indifferens. Secundo, utrū diuisio illa sit essentialis. Tertiò, quænam requirantur necessàriò ad bonitatem & malitiam moralem siue quid sit propriè bonitas & malitia moralis.

S. I.

Utrū moralitas adequatè diuidatur in bonitatem & malitiam an verò deur actus aliquis indifferens.

Multi actus voluntatis sunt indifferentes.

Certum est primò, multos posse dari actus voluntatis indifferentes, qui neque boni sint moraliter, nec mali, quia plurimi sapè actus sunt absque aduer-
tentia, & consideratione honestatis aut malitiæ, quâ consideratione deficiente nulla esse potest moralitas: possunt ergo esse actus voluntatis indifferentes, sed nullo modo morales: tota ergo difficultas est de illis actibus qui sint morales, & tamen indifferentes, id est neque boni, neque mali.

Actus indifferens secundum speciem.

Certum est secundo, actum moralem dici posse duplici modo indifferenter. Primò, secundum speciem. Secundo, in indiuiduo. Indifferens dicitur secundum speciem qui ex obiecto præcisè consideratus non habet quod bonus aut malus sit, quamuis aliunde habere possit quod sit bonus aut quod sit malus: v. gr. comestio carniū est secundum speciem actus indifferens, quia ex obiecto præcisè neque bona est, neque mala, quamuis ex prohibitione possit esse mala, & ex bono fine possit esse bona. Quando ergo dicitur actus esse indifferens secundum speciem, non sic est intelligendum vt positiuè secundum speciem id est ex specie sua hoc habeat quod sit indifferens; sic enim actus secundum speciem indifferens esset ille cuius differentia constitutiuā esset indifferentiā, siue cui essentialis esset indifferentiā: dicitur ergo actus secundum speciem indifferens negatiuè, id est qui præcisè non habet ex obiecto, quod exigit bonitatem aut malitiam. Actus in indiuiduo indifferens est is qui spectatis omnibus quæ ad ipsum concurrunt aut concurrere possunt nempe qui spectato obiecto formali aut materiali & extrinsecis omnibus circumstantiis caret bonitate, vel malitia formali. Hoc posito.

Status questionis.

Celebris inter scholasticos controuersia est utrū, dentur actus aliqui voluntatis facti cum aduer-
tentia & libertate, qui nec mali sint nec boni, non solum ex obiecto & secundum speciem, sed etiam in indiuiduo, id est spectatis obiecto & circumstantiis.

Quinque dubitationes.

Ratio dubitandi est primò, quia si nullus actus voluntatis esse potest indifferens in indiuiduo implicabit etiam vt sit actus indifferens secundum speciem:

Tom. I.

quod probatur idèò implicat actum aliquem esse indifferenter in indiuiduo, quia conformitas & difformitas cum ratione oppositionem habent contradi-
ctoriam respectu finis extrinseci, sed conformitas & difformitas cum ratione non minus opponuntur contradi-
ctoriè respectu obiecti, ergo si non datur actus in indiuiduo indifferens non datur etiam actus indifferens secundum speciem.

Secundò nulla est species quæ non habeat sub se aliquod indiuiduum saltem possibile, sed est certum dari actum indifferenter secundum speciem, ergo datur etiam actus in indiuiduo indifferens. Neque dicas dari actus indifferentes secundum speciem, sed negatiuè tantum: sic enim arguo, fricare manus est positiuè in aliqua specie, actus ille non est in specie boni & mali, ergo est in specie actus indifferenteris.

Tertiò, multa opera sunt propter solam necessitatem & delectationem naturæ, v. g. fricare manus, spueret, &c. illa non sunt bona nec mala, ergo dantur opera quæ neque bona sunt neque mala. Probatur minori quia si opera illa essent bona deberent pertinere ad aliquam virtutem, & si essent mala deberent explicari in confessione: quis autem absoluat eum qui nihil aliud in Confessione dicat nisi quod fricauerit manus ad expellendum frigus, se spuisse non præfixo sibi vilo bono fine: imò sequeretur vix vllum fieri à nobis opus quod peccatum non sit veniale.

Quartò, cum aliquis actum exercet misericordiæ, non cogitando de bonitate misericordiæ nec illam intendendo propter se, non exercet bonum opus quòd amari debet propter suam honestatē: neque tunc peccat vt patet, ergo tunc ille actus exercet indifferenter.

Quintò, non est dubium quin sententia quæ affirmat dari actus indifferentes sit saltem probabilis: si quis igitur existimet dari actus indifferentes, ille sequendo sententiam probabilem non malè operabitur, & cum non intendat honestatem actus, non operabitur etiam bonè: ergo faciet actum indifferenter; potest ergo dari actus indifferens etiam in indiuiduo.

Dico primò, nullus dari potest actus in indiuiduo indifferens, quamuis multi dentur actus ex obiecto & secundum speciem indifferentes. Ita docent cum S. Thom. Capreol. Maior, Durandus, Suares: contra Vasquez, Almainum, Angestum, & alios paucos.

Primò enim ita omnino videtur colligi ex Matthæi 12. vbi Christus asserit nos de verbis otiosis rationem reddituros, atque adèò sequitur illa esse mala, quod non minus verum esse potest de opere otioso: sed verbum otiosum illud est quod sine bono caret, ergo verba & opera quæ carent fine bono, sunt mala: atqui omne opus vel habet finem bonum, & est bonum: vel non habet finem bonum, & est malum, ergo nullus actus esse potest indifferens. Non satisfaciunt autem illi qui dicunt Christum per verba otiosa intelligere contumelias & probra, quæ sententia est Chrysostomi: sed sanè non apparet quomodo Christus diuini iudicii seueritatem exaggerasset, si non esset loquutus nisi de iis verbis quæ manifestè sunt mala, cuiusmodi sunt sine dubio conuicia, & contumeliæ.

Secundò, si tenetur quilibet in omnibus suis actibus deliberatis constituere sibi honestum finem, nullus potest esse actus in indiuiduo indifferens, si enim constituat sibi finem illum, erit actus eius bonus, si non eum constituat, erit actus malus, sed tenemur huiusmodi finem bonum in omni actu constituere, ergo nullus elici à nobis potest actus deliberatus qui sit indifferens: probatur minor, quia nullum est agens quod non debeat operari iuxta finem suæ naturæ debitum, sed finis naturæ rationali debitus, & proprium eius bonum est honestas: ergo natura rationalis quoties operatur tenetur præfigere sibi honestum finem. Maior probari potest inductione omnium

Bbb

agentium

Asserit negans.

Prima probatio ex Euangelio.

Secunda probatio.